

Prorok Rak

Šelma sedliak nemal už nič na svojom bydle, kremä jednu kravu.

Pri jeho hlúpej žene bolo prešlo sa mu všetko, čo kedy mal. Pomyslel si: „Predám aj tú kravu; – načo mi je? Jednak moja žena neopaternica skoro naučila by mi ju nič nejst' a za kožu neviem, čo by som dostal. Hm, ale čo, keď ani tej kravičky nebude? Eh, čo mám veľa hutať, nájde sa, hádam, aj pre mňa voliake remeslo na svete, z ktorého vyžijem.“

Ako si zamyslel, tak urobil; hnal kravu do trhu. Ako to jeho žena vidí, volá za ním:

„Aleže ak ju predáš, kúp mi sukňu – trebárs akú úzku!“

„Dobre, dobre; aj sám som na tej myslí, že voľač donesiem pod zuby,“ volal jej naspät' a s tým už bol voľakdesi až hen na konci dediny.

Na trhu predal kravu hneď. Kúpil kalendár; no i pečenú húsku. To strčil do kapsy a ostatné peniaze prepil na víne. Sedel pri ňom až do druhého dňa.

Jeho žena tu doma zakúrila si pec, a keď takto pred pecou zohriala sa, pomyslela si, že keď jej už teplo, načo by jej bola stará sukňa i dovtedy, kým muž dôjde s novou. Zvliekla teda starú haraburdu a hodila do pece. V peci nielen sukňa stlela, potlel aj všetok oheň, vychladla aj pec aj izba, kým muž tam kdesi pri tom víne sedel. Nuž táto tuná triasla sa od zimy v tej voliake j, i to dost' biednej košelici, čo ešte ostala na nej. Raz už potom došiel milý muž, a len čo dvere otváral, už táto volala spoza tej pece:

„Mužiček môj, dajže mi skoro tú sukňu.“ „Akú sukňu? Ved' som ti ja sukňu nekúpil.“ „I bodajže ťa, a ved' som ti volala, žebys mi kúpil už trebárs akú úzku.“

„A ved' húsku som kúpil; aj tebe dám z nej, len čuš!“ A veru bolo jej len čušat' tam pod kochom, bo takto ako bola, o tej biednej košelici, nemohla ľuďom na oči. Dobre, že ešte hodil jej muž tam voľač pod zuby.

A muž len to chcel, aby žena dakde čušala, keď on raz mal tú zázračnú knihu, v ktorej ide znamä na znamä, čiary-čary, haky-baky, jesú na všetko. Najsamprv dal vyhlásiť sa po dedine, že on všetko uhádne, čo komu kde skapalo, aby len išli k nemu ako k dákemu prorokovi. A tú zázračnú knihu, to jest kalendár, obrátil pred seba hore nohami a dolu hlavou, bo literky nepoznal; ale hľadel do toho, akoby vedel všetky knihy a všetku múdrosť lyžicou bol pochľípal do seba. Dlho mu nik neprichodil. Ale raz, ako tak sedí za stolom, vpáli mu sused do izby. „Susedko,“ začne.

„Nič susedko, ty grobian! Či to tak chodia k prorokovi? Vyjdi von, pekne zaklop, a ak ti zavolám: Slobodno, nuž prídeš a klobúk zosnímeš. Potom budeš dovrávať sa so mnou pekne po pansky ako s prorokom.“

Milý sused musel von, prikloniť sa pekne po pansky a potom už začat':

„Pán prorok, skapali mi dva voly, či by ste nevedeli, kto mi ich vzal? Veru vám dám dvadsať rýnskych aj kilu hrachu, takého vyberaného ako zlato.“

„Nuž vidíš, kujon, mal si sa hneď takto prikloniť, aj bez naučenia. Teraz ale prines dvadsať rýnskych aj kilu hrachu! Tvoje voly nájdú sa.“

Uradovaný sused, akoby už voly boli doma, hneď doniesol peniaze aj kilu hrachu.

„Pod' sem,“ vraví prorok, „a pozri, ak máš oči! Tento tuná s týmto krivým kolenom,“ – ukazoval v kalendári na znamä, „odviazal ti ich v noci. Ale ak ti ich do zajtrajška rána na miesto nepostaví, nuž uvidíš, že najmieň aj na to druhé koleno okrivie a potom ho už máme za šticu.“

Ako hrom roznieslo sa po dedine, že tak a tak, skapané voly vynájdu sa a že s tým o tom krivom kolene zle bude. A nebol to nikto inší iba krivý Kubo z dolného konca. Ten priletel ako bez duše a už znal, ako má zaklopať i pekne prikloniť sa:

„Pán prorok, pán veštec, či ste doma?“

„Doma. Čože chceš, krivá duša?“ riekne prorok. A ten naspät':

„Ach, ved' duša ako duša, tá dost' vzdychala, ale telu chcelo sa krásť. Nuž, ved' viete, o tie dva volky som prišiel, len aby horšie nebolo.“

„A čože dáš, aby horšie nebolo?“

„Oj, ved' som var hoden ešte i ja toľko dat' ako ten váš hlavný sused dal; len už potom aby všetko dobre bolo.“

Všetko dobre bolo: peniaze i hráštek bol hneď zasa u proroka, voly do rána na mieste. A takto pomaly nachodili sa pokapané veci i tomu i tamtomu a meštek i komora u proroka naplňovali sa. Ženu choval dobre; ale tú sukňu len nekupoval a nekupoval, už trebárs akú úzku, bo si vždy myslel:

„Dobre tej za kochom, aby mi voliak remeslo nepokazila.“

A ju to predsa škrelo, trebárs zjedla i húsku i prasiatko, ešte potom i všeličo požúlila za tým kochom, čo takto ku prorokovi doputovalo.

Raz ti tu skape panej v kaštieli zlatý sobášny prsteň; a len ho nebolo a nebolo, ani nikoho, kto by o tom bol vedel i najmenšie nadškrknúť. Chýry rozniesli sa, ako pani ponúka už aj sto rýnskych tomu, kto by jej prsteň vynašiel, a ako toho na kolese lámať budú, kto ho vzal. Za chýrmi doletel raz potom i sluha od pánov k nášmu prorokovi a vpálil tiež do izby s tým, že či vie, čo panej skapalo, aby to vyhládal, keď je taký prorok.

„Čo tvojej panej skapalo,“ rechie tento, „lepšie viem ako ty. Ale ty si neokrôchaný surovec, keď nevieš, ako máš prikloniť sa prorokovi.“

Vyhnal i tohto von. Iba keď pekne zaklopal a uklonil sa, prijal ho; aj to hneď začal:

„A pani veľkomožná mali tiež vedieť, že prorok k takým pánom peši nechodí; keď pošlú po mňa hintov, potom prídem.“

Pani poslala hintov a prorok, s otvoreným kalendárom pred sebou, hrdo doviezol sa na ňom do kaštieľa. Vypýtal si osobitnú izbu, sedem dní času a samé vyberané jedlá a vínečka dosýta, kým by vyčítal, kde je ten prsteň. Pani privolili, keď i tak bola pani v dome a pán práve na celý týždeň bol odišiel z domu.

Milého proroka chovali ako pavúka, pil na to ako dúha, a už čo snoval, to snoval za tých sedem dní. Ale tej jeho žene nebárs bolo doma za tou pecou o hlade a zime. Núdza zobúdza, zobudila aj túto. Kým čo hotového našla, vykotala v dome – a potom, hoc just v košelici, pustila sa z domu a hybaj pravo do kaštieľa za mužom. A ten mládenec, ktorý chodil po proroka, čo mu už len chcel voľač na protiveň urobiť, pustil ju k nemu. A milý prorok čože si mal s ňou počať? Chlácholil ju, aby už teraz čušala, že tu dobre naje sa, ani jedlá nepočíta, toľké dajú na stôl.

„A páč len,“ vraví, „už sme pri prvom!“ Bo práve počul prvého mládenca s večerou na schodoch. Mládenec to zaslyšal a iba ho striaslo; lebo on bol prvý z tých, čo prsteň ukradli a na inšie ani nepomyslel, len že to prorok naňho vraví. Zasa keď druhý niesol jedlo, zavolať prorok:

„Ženička moja, už sme pri druhom!“ Aj tohto mládenca striaslo od ľaku. Zasa keď tretí niesol:

„Či som ti nepovedal, že dočkáme sa aj tohto tretieho!“

A tento tretí mládenec nestačil ani jedlo na stôl položiť, už padol pred prorokom na kolená:

„Ach, čože tajiť, keď nás tak poznáte; veru sme to my traja ten prsteň potisli. Ale čože, keď tak ľahko zošmykol sa do vačku?! Len vás už o to prosíme, navlečte to voliak, aby ste nás neprezradili; veď vám, hádam, ani my nechceme zadarmo. Ešte aj u nás nájde sa nejakých tých sto rynštiakov. A pani rada bude, keď len prsteň tu bude, kým pán domov príde.“

„No, veď som si hneď na vás myslel,“ zaprorokoval tu milý prorok – a vážne, po starokňazovsky. „Ale jasne ukázalo sa mi to len teraz, keď ste túto pokonnú večeru na stôl nosili. A že vás aj sám ľutujem, preto som vás upamätal a privolať som vám to takto naozaj do duše! Bo zajtra bolo by vám bývalo jaj beda! Aj bude vám ešte, ak neurobíte, ako vám rozkážem. Peniaze doneste hneď a na ráno dajte prsteň zožrať tomu najväčšiemu moriakovi na dvore. Tam to už bude moja starosť!“

Peniaze boli hneď tu. Tamtým ešte šupelo, čo to, ako to bude na ráno, ale náš prorok spal pokojne.

Ráno skoro by bolo všetko rozišlo sa na tom, že pani nechcela dať najkrajšieho moriaka zarezať, že kde by sa tam vzal jej prsteň.

„A už toho inde nemáte, ani k tomu inak neprídete,“ povedal prorok, „veď azda znamä neklame!“

Nuž už len oľutovala toho moriaka. A zlatý prsteň, hľa, tam ti mu bol v zobole! Hneď odčítala prorokovi sto rýnskych – a už len aby poberal sa, kým pán nenadíde.

„A veď ja idem,“ rečie tento, „ale akože o hanbu za bieleho dňa tamto s tou, čo prišla sem večer o tej jednej i to biednej košelici?“

Pani kázala jej dať svoje najčervenšie šaty. Nuž viezol sa prorok hrdo s hrdou von za bránu kaštieľa.

Tuná ale stretne ich už pán a zastaví, čo to, ako to, že taká osoba vezie sa v najkrajších paniných šatách. Tajiť nebolo ako; vyšlo všetko pekne rúče najavo.

„No, keď ste taký prorok, vyskúsim vás ešte i ja!“ riekol na to pán. Dal pripraviť hostinu veľikú. Jednak moriak bol už zarezaný a druhí dvanásti páni boli prihlásili sa mu just dnes za host'ov.

Na stôl priniesli i jedál dvanástoro na otvorených misách, len trináste jedlo bolo na prikrytej. Bolo jedlo také, čo pán sebou doniesol a ešte tohto roku nebolo na stole, kremä dnes po prvý raz. Prorok mal uhádnuť na prvý raz, čo by to bolo, a veru nevedel.

„No hádaj, ale skoro!“ durí ho pán.

A ten v súrke nevedel, kade von z konopí, nuž len vzdychlo sa mu:

„Ej, Raku, Raku, s tebou je zle!“ lebo ho volali Rakom. A pán:

„No chlap si predsa!“

I odkryje misu, a tu na mise – veľký morský rak, uvarený na červeno.

Všetci iba oči otvorili, už neviem, či len na toho červeného raka, či aj na tú prorockú múdrosť. Ale, vraj každý z tých pánov dal ešte potom prorokovi na oferu po sto rýnskych a so všetkým dali ho pekne zaviezť domov, aby múdrosť peši nechodila.

Mal už zasa s čím gazdovať. Len s tou ženou mal ešte neraz pračku i omykačku, trebárs mala už tú sukňu novú, a veru nie úzku. Lež požičal jej vždy trocha zo svojho rozumu; nuž už potom len lepšie žili spolu. Len, vraj, ako jej to požičieval? Dobrý prorok a chlap na svet súci aj to vedel.